

ВПЛИВ ГРАНТОВИХ ПРОГРАМ НА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

Жидик Ярослав Олегович

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Економіка України стикається з одними з найважчих викликів у новітній історії через повномасштабну війну, яка розпочалася 24 лютого 2022 року. Втручання спричинило значні жертви серед цивільного населення, змусило мільйони людей покинути свої домівки, завдало величезної шкоди інфраструктурі, порушило торгові зв'язки та призвело до серйозних економічних потрясінь. Як наслідок, реальний ВВП скоротився на 29,1% у 2022 році. Проте економіка проявила стійкість, перевершивши початкові прогнози щодо скорочення на 40–50%, і стабілізувалася до середини 2023 року, зростаючи на 5,3% у 2023 році [1].

У відповідь на значний економічний спад у 2022 році український уряд запровадив різні ініціативи для підтримки сектору МСП. З 24 лютого 2022 року 57,9% опитаних компаній брали участь у державних програмах підтримки бізнесу [2].

Окрім державної підтримки, багато міжнародних організацій та донорів надають фінансову та нефінансову допомогу МСП в Україні. З початком війни було започатковано багато нових ініціатив, деякі з них були реформовані, а інші продовжували діяти без змін. Ці міжнародні зусилля часто доповнюють державні програми, забезпечуючи комплексну підтримку українських МСП. Ініціативи Європейської Комісії та інших міжнародних організацій, таких як USAID, ЄБРР, ПРООН, UMAEF, GIZ та інших донорів, відіграли важливу роль у наданні грантів, кредитів, консультаційних послуг та тренінгів для підвищення стійкості та зростання МСП у складних умовах воєнного часу.

На початку 2024 року, у межах ініціативи EU4Business за фінансування Європейського Союзу та уряду Німеччини, була запущена грантова програма, в рамках якої мікро-, малі та середні підприємства (ММСП) України з експортною спроможністю та інноваційним потенціалом можуть отримати 100 грантів до 10000 євро кожен для відновлення, розвитку та стійкості у часи війни. Програма була спрямована на підтримку економічної стійкості, відновлення та зростання України, створення кращих умов для розвитку українських ММСП, а також підтримку інновацій та експорту [3].

Понад 1200 ММСП подали заявки на отримання гранту і тільки 100 з них змогли отримати 10000 євро для імплементації їх проєктів [4].

Оскільки програма була спрямована на розвиток інноваційного та експортного потенціалу, то цікаво зрозуміти, на які саме цілі спрямовували свої проекти українські підприємства.

На основі аналізу 100 заявок переможців грантової програми були виявлені закономірності у пріоритетах компаній. 28 компаній фокусувалися на розвитку експорту, 17 – на збільшенні інноваційності, а ще 55 поєднали цілі грантової програми у своїх проектах [4].

Рис. 1. Фокус проєктів грантерів

Джерело: розроблено автором

Компанії, які отримали гранти та реалізували свої проекти побачили покращення у кількох категоріях показників їх бізнесу: Ріст продажів, Ріст доходів, Ріст ефективності праці робітників, Збільшення обсягів виготовлення продукції, Зменшення собівартості продукції, Зменшення витрат, Енергоефективність та інші напрямки покращення.

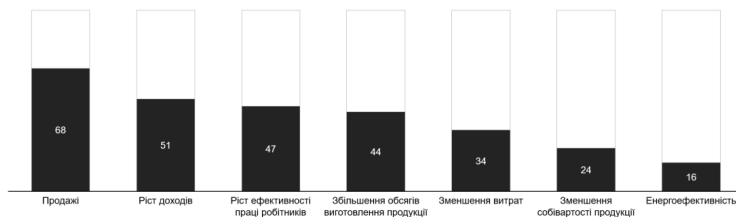

Рис. 2. Ефекти, які були досягнуті внаслідок реалізації проєктів, кількість ММСП зі 100 переможців програми

Джерело: розроблено автором

Детальніше аналізуючи кожен з показників, можна зробити висновки щодо того, як фокус проєктів впливає на результати діяльності компаній. Загальні тенденції вказують на те, що різні напрямки проєктів мають різний вплив на ключові показники ефективності компаній. Це дозволяє чіткіше зрозуміти, які аспекти діяльності отримують найбільше покращень залежно від обраного фокусу.

Аналіз результатів показує, що компанії, проєкти яких були спрямовані на покращення експорту, повідомили про покращення рівня продажів у 75% випадків, що є найвищим показником серед усіх груп. Це підкреслює ефективність експортно-орієнтованих ініціатив у стимулюванні збуту продукції.

Компанії, які поєднували інновації та експорт у своїх проєктах, повідомили про покращення в кількох ключових аспектах. Зокрема, 58% таких компаній досягли покращення в збільшенні обсягів виготовлення продукції, 51% – у підвищенні ефективності праці працівників, а 31% – у зменшенні собівартості продукції. Крім того, 55% компаній цієї групи повідомили про покращення в показниках зростання доходів, що свідчить про збалансовану стратегію, яка поєднує інновації та розвиток експорту для підвищення загальної конкурентоспроможності.

Компанії, що сфокусовані виключно на інноваціях, також демонструють важливі покращення. Зокрема, 47% компаній з інноваційним фокусом повідомили про зниження витрат, а 24% досягли покращення в енергоефективності, що підкреслює роль інновацій у вдосконаленні внутрішніх процесів та раціональному використанні ресурсів.

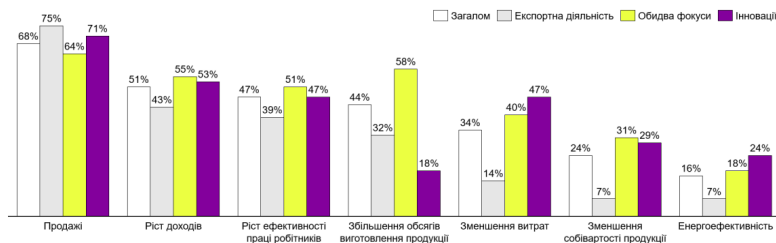

Рис. 3. Вплив фокусу проєкту на покращення показників компанії

Джерело: розроблено автором

Таким чином, можна зробити висновок, що різні фокуси проєктів демонструють свої переваги в різних аспектах діяльності компанії. Проєкти, спрямовані на покращення експорту, є найбільш ефективними в контексті збільшення продажів. Інноваційні проєкти, зі свого боку, показали себе найкраще у зниженні витрат та покращенні енергоефективності. Найбільш збалансовані результати продемонстрували компанії, що поєднують інновації та експорт у своїй діяльності, досягаючи покращень як у виробничій ефективності, так і у фінансових показниках.

Список використаних джерел:

1. ВВП України зріс у 2023 році на 5,3% р./р. ГМК. URL: <https://gmk.center/ua/news/vvp-ukraini-zris-u-2023-roci-na-5-3-r-r-derzhstat/>
2. Дослідження стану та потреб бізнесу в умовах війни: результати опитування в грудні 2023 – січні 2024 року. Дія.Бізнес. URL: <https://business.diaa.gov.ua/cases/novini/doslidzenna-stanu-ta-potreb-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-grudni-2023-sicni-2024-roku>

3. 1 мільйон євро: ЄС і Німеччина нададуть 100 грантів по 10 тисяч євро українським підприємствам. EU4Business в Україні. URL: <https://eu4business.org.ua/news/1000000-eu-and-germany-provide-100-grants-of-10000-each-to-ukrainian-enterprises/>

4. Результати грантової програми від ЄС і Німеччини для українських підприємств. URL: <https://www.facebook.com/easybusiness.in.ua/posts/457228120010849>; <https://www.facebook.com/easybusiness.in.ua/posts/484721447261516>